

บทที่ 9

ทฤษฎีสังคมชีวิทยาของครอบครัว

Biosocial Theory of Family

ทฤษฎีสังคมชีวิทยาของครอบครัวเป็นทฤษฎีครอบครัวที่มีวิวัฒนาการเพื่อการศึกษาเกี่ยวกับครอบครัวในช่วงที่ 4 ระหว่าง ค.ศ. 1960 - ปัจจุบัน นับได้ว่า เป็นทฤษฎีครอบครัวที่มีวิวัฒนาการล่าสุด ของช่วงที่ 4 โดยมีการกำหนดทฤษฎีจากการผนวกแนวคิดของนักทฤษฎีนักวิจัย และนักวิชาการในหลากหลายศาสตร์ ทฤษฎีสังคมชีวิทยาของครอบครัวนับเป็นทฤษฎีที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตัวที่สำคัญคือ การบูรณาการแนวคิดทางชีวิทยา จิตวิทยา และสังคมวิทยา เพื่อการศึกษาเกี่ยวกับครอบครัว ทำให้สามารถเข้าใจวิวัฒนาการของมนุษย์ พัฒนาระบบทลอดจนอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและการเลี้ยงดูที่มีผลต่อพัฒนาการของเด็กตั้งแต่ในครอบครัว ทฤษฎีสังคมชีวิทยาของครอบครัวยังคงได้รับการยอมรับจนถึงปัจจุบันและในเวลาเดียวกันก็อยู่ระหว่างการพัฒนา เพื่อแก้ไขข้อจำกัดของทฤษฎี สำหรับการกล่าวถึงทฤษฎีสังคมชีวิทยาของครอบครัวในหนังสือเล่มนี้ ประกอบไปด้วยหัวข้อสำคัญคือ 1) ความเป็นมาโดยสังเขปของทฤษฎีสังคมชีวิทยาของครอบครัว 2) สมมติฐานของทฤษฎีสังคมชีวิทยาของครอบครัว 3) คำศัพท์และแนวคิดสำคัญ

ของทฤษฎีสังคมชีววิทยาของครอบครัว และ 4) ข้อวิพากษ์และข้อจำกัดในการประยุกต์ใช้ทฤษฎีสังคมชีววิทยาของครอบครัว โดยรายละเอียดแต่ละหัวข้อมีดังนี้

1. ความเป็นมาโดยสังเขป

ทฤษฎีสังคมชีววิทยาของครอบครัวเป็นทฤษฎีที่กำเนิดมาจากการผนวกแนวความคิดและความเชื่อของนักทฤษฎี นักวิจัย และนักวิชาการในหลากหลายมุมมอง นับเป็นทฤษฎีที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และมีความน่าสนใจอย่างยิ่ง เนื่องจากมีความหลากหลายของทฤษฎีที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับทฤษฎีสังคมชีววิทยาของครอบครัว ตัวอย่างเช่น ทฤษฎีจิตวิทยาวัฒนาการของคอสไมร์ โทบี และบาร์โคร์ (Evolutionary Psychology) ทฤษฎีพฤติกรรมและชีวสังคมวิทยาของโทมัส (Ethology and Sociobiology) และทฤษฎีชีวจิตวิทยาของโคนินเจอร์ สรากิค และไพร์ซเบ็ค (Psychobiology) (Troost & Filsinger, 1993; Thomas, 1996)

จากการตีพิมพ์เกี่ยวกับเรื่อง จุดกำเนิดของสิ่งมีชีวิต ของ ชาร์ล ดาร์วิน (Charles Darwin) ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลาย ตั้งแต่ปี 1859 ดาร์วินอธิบายให้เห็นว่า สิ่งมีชีวิตมีการต่อสู้ระหว่างเพื่อนพันธุ์เพื่อความอยู่รอดของตน ด้วยกระบวนการคัดสรรหรือการจัดการโดยธรรมชาติ ทั้งนี้ สิ่งมีชีวิตที่สามารถเปลี่ยนแปลงเพื่อการปรับตัวให้ดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่ตนอาศัยอยู่ ก็จะสามารถมีชีวิตอยู่รอดได้ตามสภาวะของธรรมชาตินั้นๆ ในขณะเดียวกันสิ่งแวดล้อมก็มี

การเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยสิ่งมีชีวิตจะสามารถดำรงชีวิตต่อได้ ก็ต้องสามารถปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่องจากรุ่นสู่รุ่น ในลักษณะของกระบวนการคัดสรรโดยธรรมชาติ (White & Klein, 2008)

นักวิชาการทางสังคมศาสตร์ส่วนใหญ่ไม่ให้ความสนใจใน การนำแนวความคิดของดาร์วินมาใช้เพื่อการศึกษาและทำความเข้าใจ เกี่ยวกับพฤติกรรมในทางสังคมของมนุษย์ เนื่องจากเห็นว่า แนวคิดทาง ชีววิทยาและแนวคิดทางสังคมวิทยาเป็นแนวคิดที่ไม่สอดคล้องกันและ แนวคิดทั้งสองนี้ไม่สามารถนำมาร่วมกันได้ จากความเข้าใจดัง กล่าวของนักทฤษฎี นักวิจัย และนักวิชาการ ทำให้แนวคิดทางชีววิทยา ส่วนใหญ่ถูกจำกัดใช้เฉพาะในทางการแพทย์ โดยนักชีววิทยาใช้ทำการ ศึกษาและค้นคว้าเกี่ยวกับสาเหตุทางชีววิทยาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของ บุคคล เช่นเดียวกันกับนักพฤติกรรมศาสตร์ ที่ศึกษาพฤติกรรมของ มนุษย์และสัตว์จากบริบทของทฤษฎีวิัฒนาการ

ในปี 1964 ดับเบิลยู ดี แฮมิลตัน (W. D. Hamilton) นักทฤษฎี ด้านชีววิทยาคนแรกที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ การเลือกสรรที่เหมาะสม ที่สุดไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในบริบทที่มนุษย์มีความต้องการในการเปลี่ยน แปลงและการปรับตัวเพื่อการมีชีวิตต่อไปนั้น แต่การเลือกสรรที่เหมาะสม สมที่สุด มีความเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นที่อยู่ล้อมรอบและมีความสัมพันธ์ ต่อกัน หรือกล่าวได้ว่า เนื่องจากมนุษย์มีการถ่ายทอดทางพันธุกรรม ผล ประโยชน์ที่ดีที่สุดของมนุษย์คือ การที่มนุษย์ต้องการสนับสนุนหรือช่วย เหลือซึ่งกันและกันเพื่อทำให้ผ่านพ้นชีวิตต่อไปได้ แนวคิดดังกล่าว ช่วยให้สามารถอธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมของพ่อแม่ในการเลี้ยงดูลูกให้

เจริญเติบโต ด้วยเหตุนี้ นักสังคมวิทยาจึงให้ความสำคัญในการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนธุกรรมและสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีต่อการมีชีวิตอยู่รอดของมนุษย์ (Troost & Filsinger, 1993)

ต่อมาในปี ค.ศ. 1975 เอ็ดเวิร์ด ออสборน์ วิลสัน (Edward Osborne Wilson) ได้ตีพิมพ์หนังสือที่มีความสำคัญเกี่ยวกับชีววิทยาสังคม โดย วิลสัน มีแนวคิดว่า พัฒนธุกรรมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมนุษย์ และมนุษย์มีวัฒนาการอยู่ตลอดเวลา เช่นเดียวกับพัฒนธุกรรม ทั้งนี้ เพื่อทำให้มนุษย์มีชีวิตอยู่รอดได้ แม้ว่านักทฤษฎี นักวิจัย และนักวิชาการ ส่วนหนึ่งไม่เห็นด้วยกับแนวคิดของวิลสัน แต่แนวคิดดังกล่าวของวิลสันก็ มีความสำคัญอย่างมากทั้งต่อนักทฤษฎี นักวิชาการ และต่อวงการวิจัยที่ได้มีการดำเนินถึงบทบาทของพัฒนธุกรรมที่มีต่อพฤติกรรมของมนุษย์ (Wilson อ้างใน Troost & Filsinger, 1993)

นอกจากนั้น ฮานส์ จี. ไอเซนค์ (Hans J. Eysenck) ยังได้เสนอแนวคิดทางด้านชีววิทยาโดยเฉพาะการอธิบายบทบาทของพัฒนธุกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์หรือบุคลิกภาพของบุคคลในลักษณะที่แตกต่างกัน ได้แก่ การเก็บตัว การชอบแสดงออก การมีจิตใจที่มั่นคง หรือ การมีจิตใจที่ไม่มั่นคง เป็นต้น ทั้งนี้ บุคคลจะมีอิทธิพลต่อพัฒนธุกรรมที่แตกต่างกันซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ทางสังคม แนวความคิดของไอเซนค์ถูกนำมาใช้ในการอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ในหลากหลายประเด็น ตัวอย่างเช่น การเลือกคู่ การทำหน้าที่พ่อแม่ การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก การแก้ปัญหาในเรื่องความผิดปกติทั้งในด้านพฤติกรรมและด้านจิตใจ ตลอดจน การเขื่อมโยงระหว่างร่างกายและจิตใจเพื่อการเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์และประโยชน์ในการบำบัดรักษา เป็นต้น แม้ว่า แนวความคิดดัง